1011 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 15 november 2021 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Tom Ongena

over het rapport van het Centre of expertise
for Intellectual Reformation Research and Advice (CIRRA)
over de maatschappelijke inbedding, de ontwikkeling
en institutionele vormgeving
van de islamitische geloofsgemeenschap in Vlaanderen

verzendcode: BIN

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:
Maaike De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;
Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;
Katrien Partyka, Brecht Warnez;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

Plaatsvervangers:
Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;
Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;
Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçin;
Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;
Meyrem Almaci, Celia Groothedde;
Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:
Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Inleiding door minister Bart Somers 4
2. Toelichting door Khalid Benhaddou 4
2.1. Totstandkoming van het onderzoeksrapport 4
2.2. Aanbevelingen met betrekking tot het algemeen luik 5
2.3. Aanbevelingen met betrekking tot het creëren van een Vlaamse imamopleiding 6
2.4. Aanbevelingen met betrekking tot professionaliseringstrajecten voor bestaande (niet-)erkende imams én moskeebesturen 7
2.5. Aanbevelingen met betrekking tot het Koranonderricht 7
2.6. Aanbevelingen met betrekking tot de lokale structuren 8
3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden 8
3.1. Tussenkomst van Nadia Sminate 8
3.2. Tussenkomst van Sam Van Rooy 10
3.3. Tussenkomst van Tom Ongena 12
3.4. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout 12
3.5. Tussenkomst van Katrien Partyka 13
4. Antwoorden van de genodigden 13
4.1. Antwoorden van Khalid Benhaddou 13
4.2. Antwoorden van minister Bart Somers 15
5. Replieken en aanvullende antwoorden 16
Gebruikte afkortingen 18
Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 26 oktober 2021 een gedachtewisseling over het CIRRA-rapport over de maatschappelijke inbedding, de ontwikkeling en institutionele vormgeving van de islamitische geloofsgemeenschap in Vlaanderen.

Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:
- Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen;
- Khalid Benhaddou, directeur CIRRA.

Het CIRRA-rapport is terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

1. Inleiding door minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat hij bij het begin van de regeerperiode aan CIRRA de opdracht heeft gegeven om een multidisciplinaire expertengroep samen te stellen bestaande uit academici en personen die professioneel betrokken zijn bij de islam in Vlaanderen.

Tevens werd gevraagd dat een bevraging bij moskeeën zou gebeuren rond volgende topics:
- de erkenning en de optimalisering van de werking van moskeeën;
- het aftoetsen van de mogelijkheid van een Vlaamse kwalitatieve opleiding van imams, de theologische vorming, maatschappelijke vorming, NT2-lessen, kennis van de Vlaamse maatschappelijke context en pedagogisch didactisch handelen;
- de relatie tussen het representatief orgaan van de islamitische eredienst en de Vlaamse moskeeën.

De resultaten, conclusies en aanbevelingen werden gebundeld in een eindrapport dat op 2 juli 2021 werd opgeleverd door CIRRA. Dit onderzoek vormt voor de minister geen eindfase. Hij zal bekijken met welke aanbevelingen hij beleidsmatig aan de slag zal gaan. Hij denkt daarbij aan de aanbeveling rond de Vlaamse imamopleiding, waar hij als minister een beleid rond wil ontwikkelen.

Hij is zich ervan bewust dat dit niet evident zal zijn gezien de initiatieven die er hierrond in het verleden werden genomen en die spijtig genoeg weinig zoden aan de dijk hebben gebracht. De minister verwijst ter illustratie naar de recente AFOR-opleiding aan de KU Leuven in samenwerking met het EMB. Het moet de bedoeling zijn om imams beter in te bedden in de Vlaamse samenleving en ervoor te zorgen dat imams die hier geboren en getogen zijn, een brug kunnen maken tussen onze samenleving en de islam. Vanuit Nederland bestaat er interesse om samen met Vlaanderen te bekijken of het mogelijk is een gezamenlijk initiatief van een Nederlandstalige imamopleiding te faciliteren.

2. Toelichting door Khalid Benhaddou

2.1. Totstandkoming van het onderzoeksrapport

Khalid Benhaddou zegt dat het onderzoek is gestart met het samenstellen van een multidisciplinaire expertengroep, met voornamelijk mensen met een academische achtergrond die een voldoende affiniteit met de thematiek hebben. Daarnaast werden heel wat bilaterale gesprekken gevoerd met mensen die voorbehoud hadden om toe te treden tot de expertencel, maar die wel bereid waren om input te geven

op basis van bilaterale gesprekken. Er werden eveneens gesprekken gevoerd met het representatief orgaan zelf.

Tot slot werden er in acht moskeeën in totaal 48 respondenten bevraagd. Het ging daarbij om de imam van de moskee, een moskeebestuurder, de docent van de Koranschool van de moskee, de vrouwenorganisatie, de jongerenorganisatie en een aantal moskeebezoekers. Al deze interviews werden gebundeld en als bijlage aan het eindrapport toegevoegd. De betrokken moskeeën werden op een diverse wijze geselecteerd. Het gaat om erkende en niet-erkende moskeeën, grote en kleine moskeeën, moskeeën in landelijke en stedelijke gebieden en moskeeën die vanuit verschillende etnische lijnen zijn opgericht.

Het eindrapport is het resultaat van de input van al deze partners.

2.2. Aanbevelingen met betrekking tot het algemeen luik

Een eerste aanbeveling is dat er een concrete functieomschrijving met vereiste competenties voor imams moet komen waar erkende imamopleidingsinstanties zich naar kunnen richten. Er waren hieromtrent veel initiatieven in het verleden maar er is nooit vertrokken vanuit een lijst met competenties waarover een Vlaamse imam moet beschikken. Het gaat dan om de theologische bagage van de imam, diens sociale en pedagogische vaardigheden, de kennis van ons land en de context waarbinnen de imam (mensenrechten bijvoorbeeld) moet werken. Gezien dit in het verleden ontbrak, was het erg moeilijk om een curriculum op te stellen van de imamopleiding. Men moet een zicht hebben op het soort imam waar men naartoe wil evolueren.

Een tweede aanbeveling is dat de erkennings- en benoemingsvoorwaarden aan de imamopleiding zouden worden gekoppeld. De te erkennen imams zouden hun opleiding voor een stuk hier gehad moeten hebben. Dit is moeilijk om van vandaag op morgen te realiseren, maar er kan een traject in die richting worden opgezet. Men kan werken met een uitdoofscenario: als er in de toekomst een voldoende uitstroom is van imams die hier werden opgeleid, kan men de erkenningsvoorwaarden er proberen aan te koppelen.

Een volgende aanbeveling is dat de Vlaamse overheid een engagementsverklaring zou afsluiten met de erkende imamopleidingsinstantie waarbij resultaatsverbintenissen worden opgenomen in eventuele subsidieregelingen. De spreker zegt dat initiatieven in het verleden, zowel in ons land als in Nederland, vaak sneuvelden omdat de kostprijs hoog was en de instroom laag.

Het eindrapport pleit ook voor het sensibiliseren en stimuleren van het representatief orgaan om meer aandacht te hebben voor de vrouwelijke vertegenwoordiging in moskeebesturen. De moskeebesturen van vandaag worden immers te veel door mannen gedomineerd. Ook in het representatief orgaan is er sprake van een vrouwelijke ondervertegenwoordiging.

Het theologisch aanbod moet worden vergroot. Ook vrouwen kunnen een belangrijke rol vervullen binnen de moslimgemeenschap. De spreker merkt op dat vrouwelijke predikanten in de opleiding zouden kunnen worden meegenomen. Het representatief orgaan heeft recent nog achttien vrouwelijke predikanten aangesteld, maar dat werd vernietigd door de Raad van State wegens het ontbreken van een juridische rechtsgrond. Daardoor zijn die vrouwelijke predikanten na een maand jammer genoeg moeten opstappen.

Er moet verder ruimte worden gecreëerd om mensen te betrekken die niet meteen voldoen aan het profiel van imam, maar die wel sterk maatschappelijk geëngageerd zijn en de leefwereld van jongeren goed kennen. Zij kunnen instaan voor

onder meer de vertalingen van preken en zoekende moslimjongeren helpen bij hun identiteitsontwikkeling.

2.3. Aanbevelingen met betrekking tot het creëren van een Vlaamse imamopleiding

De eerste aanbeveling in dit kader is dat men een draagvlak moet creëren aan de hand van een forum waarbij wordt toegewerkt naar een intrareligieuze dialoog tussen de verschillende strekkingen. De moslimgemeenschap is zeer divers zodat het moeilijk is om tot een standaardisering te komen van de gewenste imamopleiding. In België behoort 93 procent van de islamitische gemeenschap tot de soennitische islam. Die gemeenschap hangt vier wetscholen aan (de hanafitische, de malikitische, de sjafitische en de hanbalitische) die ook geografisch bepaald zijn. In Noord-Afrika bijvoorbeeld hangt men de malikitische wetschool aan terwijl de Turkse en Pakistaanse gemeenschap de hanafitische wetschool volgen. De hanbalitische wetschool wordt aangehangen in de Golfstaten en Saudi-Arabië en de sjafitische wetschool in Egypte, Somalië en Soedan. Dit alles maakt dat het niet evident is tot een imamopleiding te komen die geschikt is voor al deze islamitische gemeenschappen.

Naast de eigenlijke opleiding is het nodig een goede vooropleiding per provincie te erkennen en te zorgen voor een correcte omkadering en een professioneel karakter. Een imamopleiding van drie à vier jaar wordt door de moslimbevolking eigenlijk als onvoldoende ervaren. Vandaar zou het goed zijn mocht die opleiding al wat vroeger kunnen starten. De spreker werpt het idee van een informeel islamonderricht op. Veel moskeeën in Vlaanderen bieden ook lessen aan, bijvoorbeeld Arabische les of Koranlessen. Een aantal van die scholen doen dat erg professioneel en kwaliteitsvol. Het representatief orgaan zou per provincie de beste van deze scholen de mogelijkheid kunnen bieden om te fungeren als een vooropleiding tot imam die voldoende basis biedt om in het hoger onderwijs te kunnen instromen.

Het is belangrijk om de imamopleiding in bestaande Vlaamse instituten te verankeren. Jammer genoeg is het AFOR-initiatief om allerlei praktische en organisatorische redenen mislukt, maar de constructie zelf zat wel goed in elkaar. Men had aandacht voor het 'binnenperspectief' en dus voor de tradities die door de moslims zelf worden beleefd. Tegelijk was er aandacht voor het 'buitenperspectief', voor de seculiere vakken die aan de KU Leuven moesten worden gevolgd (godsdienst, psychologie, sociologie, recht, ethiek, filosofie, geschiedenis van Noord-Afrika en het Midden-Oosten). Door de dubbele focus werd het vertrouwen van de moslimgemeenschap in de opleiding versterkt, terwijl er ook oog was voor alle andere maatschappelijke aspecten die vandaag de dag van belang zijn voor het functioneren van een imam.

Het zou nuttig zijn te werken met een oriënteringsgesprek voor kandidaat-imams om te bepalen welk soort imam de betrokkene wil worden. Vandaag kan men in een erkende geloofsgemeenschap drie soorten functies opnemen als imam. Er is bijvoorbeeld de imam van de eerste rang, de hoofdimam die ook de vrijdagpreken geeft, en de tweede imam die instaat voor de vijf dagelijkse gebeden. Het niveau van onderricht voor beide imams kan verschillend zijn. De imam die voorgaat in de gebeden hoeft niet evenveel kennis te hebben opgedaan als de imam die instaat voor de vrijdagpreken. Op basis van een oriënteringsgesprek kan men bepalen welk soort imam iemand wil worden en kan men daarop de opleiding gaan afstemmen.

Men kan ook zorgen voor alternatieve manieren van lesgeven, zoals afstandsonderwijs en werkplekleren om de instroom te verhogen.

2.4. Aanbevelingen met betrekking tot professionaliseringstrajecten voor bestaande (niet-)erkende imams én moskeebesturen

De spreker zegt dat men op lange termijn echt werk moet maken van het creëren van nieuwe imams. Dit stond al in het regeerakkoord van 2004. Sindsdien zijn er verschillende initiatieven geweest, onder meer in 2008 met de vraag van toenmalig minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke aan het Centrum voor migratie en interculturele studies van de Universiteit Antwerpen om een onderzoek te doen naar de haalbaarheid van een imamopleiding. In 2009 werd een subsidie toegekend met het oog op een postacademische vorming voor islamitische voorgangers. Dit initiatief is echter gesneuveld omwille van de onduidelijkheid van de aanvragen en het feit dat men de beoogde verwachtingen niet heeft kunnen inlossen.

In 2014-2015 volgde een nieuw initiatief van de Associatie Hogescholen Antwerpen en de Universiteit Antwerpen samen met een Antwerpse vzw. Ook dit initiatief sneuvelde al snel omdat de imams het te belastend vonden dat ze de seculiere vakken op de hogescholen moesten volgen. Bovendien waren er weinig inschrijvingen. Ook het recente AFOR-verhaal is geen succes geweest.

Daarom is het van belang aan de slag te gaan met bestaande imams die een professionaliseringstraject volgen op vlak van maatschappelijke oriëntatie, NT2 en verfijningscursussen met betrekking tot het Koranonderricht. In 2016-2017 werd in die zin al een project opgestart in de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen. Doel was om de bestaande imams meer wegwijs te maken in de Vlaamse samenleving, om hen te laten reflecteren over hun eigen rol binnen de moslimgemeenschap en in de samenleving en om hen te stimuleren de Nederlandse taal te hanteren. Dit project werd positief geëvalueerd, al waren er wel enkele drempels. Men zou hier wel verder op moeten inzetten want het project vertrekt vanuit de bestaande imams. Met het oog op het nieuwe Erkenningsdecreet zijn er een aantal hangende dossiers van moskeeën die een jaar de tijd krijgen om zich in regel te stellen. Gedurende dat jaar zou men professionaliseringstrajecten kunnen opstarten.

De spreker merkt op dat niet alle imams onderhevig zijn aan het Inburgeringsdecreet. Een aantal heeft het inburgeringstraject immers al lang geleden doorlopen. Via een professionaliseringstraject kan men hen kennis over de Vlaamse samenleving bijbrengen en hen stimuleren om de Nederlandse taal te leren.

2.5. Aanbevelingen met betrekking tot het Koranonderricht

Khalid Benhaddou heeft het in dit kader vooral over het informeel Koranonderricht. In Vlaanderen zijn er heel wat moskeeën die schooltjes huisvesten waar Koranlessen en Arabische lessen worden gegeven. In de niet-erkende geloofsgemeenschappen heeft de samenleving weinig vat op de lessen die daar worden gegeven. Maar voor de erkende geloofsgemeenschappen zou men binnen het representatief orgaan tot een gemeenschappelijk leerplatform kunnen komen waarbij het geschikte lesmateriaal op een gezamenlijke SharePoint kan worden geplaatst en gedeeld.

Een dergelijke SharePoint bestaat vandaag al binnen het reguliere islamonderwijs. In 2016 heeft toenmalig minister van Onderwijs Hilde Crevits een engagementsverklaring gesloten met het representatieve orgaan met de vraag om het islamonderwijs kwaliteitsvoller te maken. Een van de acties die daaruit is voortgevloeid, is dat een pedagogische commissie van leerkrachten werd opgericht die het lesmateriaal heeft doorgelicht en op een SharePoint gezet. Men heeft dit wel getoetst aan een duidelijk afwegingskader: het materiaal moest conform het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zijn; er mochten inhoudelijk geen discriminatoire uitspraken in voorkomen; er waren ook regels rond pedagogisch verantwoord

materiaal; de diversiteit binnen de islam moest aan bod komen; er moest worden voldaan aan de pluraliteit in de samenleving.

Iets gelijkaardigs zou door het representatief orgaan kunnen worden opgezet voor alle informele schooltjes die vaak verbonden zijn met erkende geloofsgemeenschappen.

2.6. Aanbevelingen met betrekking tot de lokale structuren

Sterk uitgebouwde lokale netwerken die over de etnische grenzen samenwerken, moeten worden gefaciliteerd en gepromoot. Lokale netwerken bieden mogelijkheden voor een constructieve samenwerking met het lokaal bestuur dat het dichtst bij haar lokale geloofsgemeenschappen staat. In Gent bijvoorbeeld vormt de Vereniging van Gentse Moskeeën met een vertegenwoordiging van alle Gentse moskeeën een belangrijk gespreksplatform voor het Gents bestuur. Het betreft een interessant samenwerkingsmodel dat als voorbeeld kan dienen voor andere lokale besturen. Ook in het licht van de nieuwe erkenningsregeling waarin lokale geloofsgemeenschappen een duurzame relatie moeten onderhouden met de lokale overheid, kan een dergelijk lokaal netwerk interessant zijn.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkomst van Nadia Sminate

Nadia Sminate stelt dat het rapport een aantal belangrijke uitdagingen voor de moslimgemeenschap formuleert. De auteurs van het rapport hebben hun nek uitgestoken om ook met concrete voorstellen te komen. Het is positief dat mensen uit de moslimgemeenschap oplossingsgericht proberen te werken op basis van een concrete analyse.

De spreker is van oordeel dat men zich op een kantelpunt bevindt. Ofwel gaat de moslimgemeenschap op zoek naar een constructieve dialoog met de overheid, ofwel plooit die zich terug op zichzelf en op de invloeden die men vanuit het buitenland ontvangt. Zij vreest dat men zich momenteel in het tweede scenario bevindt en verwijst in dat verband naar de recente uitspraken van de voorzitter van het EMB. Dat neemt niet weg dat de spreker nog steeds in de kracht van de dialoog gelooft maar de inspanningen om het conflict af te wenden moeten van de twee kanten komen. Het rapport dat vandaag werd voorgesteld is alleszins bemoedigend.

Wat de imams betreft, verwijst de spreker naar het grote probleem van de gebrekkige kennis van het Nederlands. Slechts vijf van de geïnterviewde imams spreken Nederlands en dan zelfs niet heel vlot. Dit is eigenlijk dramatisch als men bekijkt hoeveel energie Vlaanderen steekt in het aanleren van het Nederlands aan nieuwkomers. Het feit dat er in de moskeeën een andere taal dan het Nederlands wordt gesproken, is nefast voor de integratie en zendt ook een negatief signaal uit naar de Vlaamse samenleving.

Naast het gebrekkige Nederlands blijken de (vaak oudere) imams zich niet te kunnen inleven in de leefwereld van jongeren. Dat is ook logisch als men uit een land komt waar waarden zoals scheiding tussen kerk en staat of gelijkheid tussen man en vrouw niet op dezelfde manier worden beleefd als bij ons. Gevolg is dan wel dat diezelfde jongeren hun heil op het internet gaan zoeken.

Het AFOR-initiatief aan de KU Leuven is inderdaad een fiasco gebleken. Er waren te weinig inschrijvingen en de theologische begeleiding was bedenkelijk. Positief is wel dat de islamitische gemeenschap zelf vindt dat er nood is aan een goede

imamopleiding. Een dergelijke opleiding heeft enkel kans op slagen als dit vanuit de moslimgemeenschap zelf wordt gedragen.

Nadia Sminate heeft nog een aantal concrete vragen over de imamopleiding. Het is correct dat er hiervoor een draagvlak moet zijn binnen de moslimgemeenschap, maar wie moet dat draagvlak creëren en wat is daarin de rol van de overheid? Het rapport stelt voor dat lesgevers uit eigen land moeten kunnen worden aangevuld met buitenlandse gastprofessoren. Zijn die echter academisch geschoold? Kent men die personen? Wie zal bepalen welke de goede gastsprekers zijn die men naar hier moet halen? Hoe vermijdt men dan opnieuw de nefaste invloed uit het buitenland?

In het rapport is er sprake van een Europees netwerk dat moet worden opgestart om expertise uit te wisselen. Bestaat er daarover binnen Europa een voldoende draagvlak? Ziet Khalid Benhaddou daar eventueel partners en is daarin een rol voor CIRRA weggelegd?

Khalid Benhaddou pleitte niet alleen voor meer geografische spreiding van de imamopleiding, maar ook voor een lagere opstart om op die manier meer mensen te kunnen aantrekken. Is dat de juiste oplossing? Kan een gebrek aan kwaliteit van de imam een probleem opleveren inzake het analyseren van maatschappelijke vraagstukken?

De rol van het representatief orgaan heeft de laatste weken voor veel beroering in dit parlement gezorgd. De spreker is van oordeel dat een representatief orgaan geloofsgemeenschappen met raad en daad moet kunnen bijstaan. Is het mogelijk om met de huidige constellatie van het EMB verder samen te werken? Is dat orgaan überhaupt in staat om te hervormen? Indien dat niet zo is, kan een volledige tabula rasa dan een oplossing zijn? Kan de oprichting van een Vlaamse kamer binnen het EMB een oplossing bieden? Is er binnen de moslimgemeenschap voldoende draagvlak om met een blanco blad een nieuw representatief orgaan op te starten?

Nadia Sminate maakt zich ernstige zorgen over de Koranscholen. De signalen van ex-moslims en van lokale besturen zijn schrijnend. Er is sprake van indoctrinatie, het onderwijzen van een heel conservatieve versie van de islam, het hanteren van bedenkelijk lesmateriaal enzovoort. De spreker denkt dat er veel meer objectiviteit nodig is en dat het lesmateriaal met onafhankelijke ogen zou moeten worden (her)bekeken. Dat zou kunnen gebeuren door een onafhankelijke theologische commissie buiten het EMB. Hoe staat de genodigde daar tegenover?

Het rapport stelt dat er een minimaal kader voor het islamonderwijs nodig is. Kan dit verder worden toegelicht? Hoe kijkt Khalid Benhaddou naar de inspectiediensten binnen het islamonderwijs?

Nadia Sminate vraagt nog hoe het CIRRA-rapport binnen de moslimgemeenschap zelf wordt onthaald. Werd het bijvoorbeeld besproken met het representatief orgaan? Komt er nog een vervolgtraject aan dit rapport?

Aan de minister vraagt de spreker of hij naar aanleiding van dit rapport contacten heeft gehad met zijn bevoegde federale collega. Wordt er bijvoorbeeld gekeken naar een samenwerking over de imamopleiding? Zijn er andere raakvlakken waarover er al contacten geweest zijn of worden die in de toekomst nog gepland?

De minister sprak over interesse vanuit Nederland in verband met de imamopleiding. Zijn er met Nederland samenwerkingen mogelijk om ervaringen en expertise uit te wisselen?

Kan de Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst een rol spelen? Die bekleedt een unieke positie als dialoogpartner tussen de overheid en de verschillende geloofsgemeenschappen. Welke verdere stappen zal de minister op basis van dit rapport en binnen zijn bevoegdheden nog nemen?

3.2. Tussenkomst van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy vindt het een interessant rapport, wat ook mag gezien de subsidiering van 85.000 euro. Het is echter zorgwekkend dat het rapport meldt dat er in het kader van de imamopleiding rekening moet worden gehouden met de verschillende wetscholen en stromingen en dat het aangaan van banden met verschillende partners uit de moslimgemeenschap essentieel is. De vier wetscholen in kwestie beroepen zich allen op de Koran en de Hadith en zeggen in feite allemaal hetzelfde: vrouwen zijn minder waard, afvalligheid moet (al dan niet met de dood) worden bestraft, ongelovigen zijn slechter dan gelovige moslims enzovoort. Dat de imamopleiding daarmee rekening zou moeten houden, is voor de spreker fundamenteel problematisch. Een voor hem aanvaardbare imam zou immers afstand moeten doen van de wetscholen die per definitie onder buitenlandse invloed staan.

De spreker heeft een aantal vragen over de gevolgde methodologie bij het gevoerde onderzoek. Hoe werden de moskeegangers geselecteerd? In welke mate zijn de acht geselecteerde moskeeën representatief? Dezelfde vraag kan worden gesteld over de 48 ondervraagden. Hoe kan men weten in hoeverre de gegeven antwoorden oprecht zijn? In welke mate hebben de geïnterviewden open en vrijuit kunnen spreken?

Sam Van Rooy vindt het een interessant maar ook een zorgwekkend document. Bij elke moskee leest hij immers hetzelfde verhaal, namelijk dat de lezing en het begrijpen van de Koran van fundamenteel belang zijn. Het is dus duidelijk dat de ondervraagden erg veel belang hechten aan de islamitische leerstellingen en de Koranverzen.

Het EMB duikt eveneens vaak op in dit rapport. Er wordt liefst 166 keer naar verwezen als een instelling waarmee moet worden samengewerkt, die bepaalde taken moet vervullen, die bepaalde inzichten heeft enzovoort. Gelet op de recente ontwikkelingen binnen het EMB stelt zich evenwel de vraag in hoeverre dit document nog relevant is.

Opvallend is dat het rapport stelt dat er slechts een minimale Nederlandse taalkennis nodig is bij de imams, terwijl ze wel in staat moeten zijn het gebed in het Arabisch voor te leiden. De spreker ging ervan uit dat het taalgebruik precies een van de fundamentele problemen was met de islamitische eredienst in ons land. Hij had gehoopt hiervoor steun in het rapport te vinden, dat de preken hier met andere woorden in het Nederlands zouden moeten verlopen.

In het rapport wordt voorgesteld een engagementsverklaring af te sluiten tussen de Vlaamse overheid en de erkende moskeeën. Wat moet de inhoud zijn van een dergelijke resultaatsverbintenis? Wat als die engagementsverklaring met de voeten wordt getreden? Kan dat gevolgen hebben voor de erkenning en de daaraan verbonden subsidies?

Het rapport heeft het ook over vrouwelijke predikanten en de ruimte die moet worden gecreëerd om mensen te betrekken die niet meteen voldoen aan het profiel van imam, maar maatschappelijk geëngageerd zijn en bijvoorbeeld ‘zoekende jongeren’ kunnen helpen bij hun identiteitsontwikkeling. De spreker verwijst naar de Turkse mensenrechtenactiviste Seyran Ateş die in Berlijn een liberale moskee heeft opgericht. Iedereen is welkom in deze moskee, ook bijvoorbeeld transgenders en homo’s. Die persoon moet evenwel 24 uur op 24 worden beveiligd en was al het

slachtoffer van een jihadistische aanval. In die moskee zijn meer beveiligers dan gelovigen aanwezig. Hoe hoopvol is de genodigde over de mogelijkheid van vrouwelijke predikanten met dit Berlijnse verhaal in het achterhoofd? Is er ook aandacht voor zoekende jongeren die overwegen om de islam te verlaten? Veel moslims denken immers de islam te verlaten maar durven dat niet openlijk.

Het woord 'safe space' heeft voor de spreker geen positieve connotatie. In het rapport is daar sprake van om een intrareligieuze dialoog te creëren tussen verschillende strekkingen. Allicht worden hiermee de soennieten en de sjiieten bedoeld, evenals de verschillende wetscholen. Waarom wordt dit dan een safe space genoemd? Hoe ziet zo'n safe space er concreet uit en waarom moet die afgeschermd worden van bepaalde invloeden? De spreker merkt op dat de twee hoofdstromingen – soennieten en sjiieten – binnen de islam al sinds de zevende eeuw met elkaar in oorlog zijn.

Er wordt voorgesteld om de imamopleiding in Vlaamse instituten te verankeren. Kan dit concreter worden gemaakt? Aan welke ondersteunende middelen hadden de opstellers van het rapport gedacht?

Er wordt in het kader van de Vlaamse imamopleiding ook voorgesteld om te werken met stages, die ook in het buitenland kunnen plaatsvinden. Wat is daarvoor de reden? Een van de hoofdredenen van de problemen met de islam in ons land heeft immers te maken met de buitenlandse invloeden. Volgens het rapport moet er ook voldoende aandacht uitgaan naar het authentieke Arabisch en islamonderricht. Slaat dit authentieke enkel op de Arabische taal of ook op het islamonderricht zelf? Waarom is het nodig om lesgevers uit eigen land aan te vullen met gastprofessoren uit het buitenland? Over welke landen gaat het dan?

Sam Van Rooy citeert uit het rapport: "Veel groepen zien een goede vooropleiding van 11 à 12 jaar als cruciaal, wat impliceert dat men reeds vanaf jonge leeftijd met karaktervorming en de Koran aan de slag gaat." Is de genodigde spreker het daarmee eens? Is het een goede zaak dat erg jonge kinderen tijdens het weekend de Koran moeten leren reciteren? Welke zijn daar eventueel de valkuilen? Montasser AlDe'emeh stelde in dit verband dat veel moslimjongeren in angst leven, onder andere omdat ze in de Koranscholen te horen krijgen dat ze zullen worden gemarteld of in de hel belanden als ze niet volgens de principes van de islam leven.

In het rapport staat verder het volgende: "Het viel de onderzoekers op dat wanneer partijen politieke boodschappen de wereld insturen het wantrouwen binnen de gemeenschappen toeneemt." Wat wil men met dergelijke uitspraak bereiken? Men leeft immers in een vrije democratische samenleving met partijen van verschillende strekking. Allicht zullen de boodschappen die Vlaams Belang de wereld instuurt de opstellers van het rapport niet altijd bevallen. Dat neemt niet weg dat de spreker de geciteerde passage ongepast vindt. De gemeenschappen moeten immers leren omgaan met kritiek die op hun religie wordt geleverd.

Een aanbeveling uit het rapport strekt ertoe een laagdrempelige theologische infolijn binnen het EMB te herinstalleren. Volgens de spreker bestaat die infolijn nog, al krijgt ze wellicht geen geld meer. In ieder geval kende die infolijn nauwelijks of geen succes. Per beantwoorde oproep kwamen de kosten ongeveer neer op 200 euro. Waarom zou een dergelijke infolijn deze keer wel kunnen werken? Welk doel zou de infolijn moeten dienen?

Hoeveel zouden de aanbevelingen uit het rapport de overheid kosten? Zijn de voorstellen reeds begroot? Op welke aanbevelingen is minister Somers geneigd in te gaan en hoeveel zou dat dan kosten?

Tot slot vraagt de spreker of Khalid Benhaddou nog steeds de hoofdimam is van de El Fathmoskee in Gent. Hij merkt op dat de naam El Fath refereert aan de verovering door de islam van niet-islamitische gebieden en dus aan de expansionistische kracht die de islam sinds de zevende eeuw in de wereld heeft geëtaleerd. Welke boodschap wordt er met de naam van die moskee uitgedragen naar onze samenleving? Waarom geen naam kiezen die onze samenleving meer vertrouwen inboezemt over de intenties van deze moskee?

3.3. Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena zegt dat deze gedachtewisseling op het juiste moment komt gelet op het nieuwe erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. Dat biedt de mogelijkheid om de aanbevelingen uit het rapport te implementeren. Daarbij kan gekeken worden welke aanbevelingen afdwingbaar zijn ten aanzien van lokale geloofsgemeenschappen. Zo kan bijvoorbeeld de erkenning gekoppeld worden aan het volgen van een imamopleiding. Dat zal ten goede komen aan het belang van zo'n Vlaamse imamopleiding.

Ook andere aanbevelingen zijn zeer goed: het leren van de Nederlandse taal zal de aansluiting tussen imams en jongeren bevorderen en zo radicalisering kunnen tegengaan; het verhogen van de vrouwenparticipatie in moskeeën; de verplichting tot professionalisering; de uitbouw van lokale netwerken om zo aansluiting te vinden bij de lokale gemeenschappen.

Wat gaat de minister doen met het rapport? Zal hij de aanbevelingen meenemen in de erkenningsprocedures? Hoe groot is het draagvlak voor de aanbevelingen bij de lokale moskeeën? Zou het een drempel kunnen opwerpen waardoor de lokale geloofsgemeenschappen de erkenning niet meer zouden wensen?

3.4. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout vindt dat de politiek te onzeker staat ten opzichte van religie. In een liberale democratie moet men niet te snel schrik hebben dat de vrijheid van religie of de vrijheid van meningsuiting bedreigd worden. In dit moeilijke debat is het steeds balanceren tussen de positieve kracht van religie in de samenleving en het risico dat het een beklemmend iets wordt voor mensen. Het vinden van die balans geldt voor elke religie.

Religie mag niet enkel beschouwd worden als iets institutioneels, maar ook als een menselijk fenomeen. Er moeten antwoorden op beide aspecten gevonden worden. In voorliggend rapport zitten heel wat institutionele antwoorden vervat.

De opdracht in het rapport is duidelijk maar complex. Ze geldt zowel voor de moslimgemeenschap, want verandering kan enkel van binnenuit gerealiseerd worden, alsook voor de hele samenleving en voor de beleidsmakers. Beleidsmakers hebben het nog steeds moeilijk om op een positieve manier te praten over de plaats van religie in de samenleving, zonder zaken onder de mat te vegen. De vraag is hoe dit kan waargemaakt worden. Het rapport bevat mooie opportuniteiten, maar de vraag is hoe dat in de praktijk kan omgezet worden.

Het belangrijkste woord uit heel het rapport is 'normalisering'. De samenleving heeft dringend nood aan een normalisering van het gesprek met de islam. Dat moet gezamenlijk waargemaakt worden. Welke context is er nodig om dit waar te maken? Hoe moet deze context gecreëerd worden? Hoe kunnen de progressieve stromingen ruimte krijgen om hun rol te kunnen spelen?

Hoe kan het gesprek met het EMB over haar toekomst terug aangegaan worden?

3.5. Tussenkomst van Katrien Partyka

Katrien Partyka stelt vast dat het EMB de belangrijkste partner is doorheen het rapport. Er moet eerst duidelijkheid komen over die vertegenwoordiging vooraleer verdere stappen kunnen worden gezet. Daarbij is de eerste vraag hoe het EMB een doorstart kan maken. Daarnaast is er de uitdaging dat heel wat lokale moskeeën zich niet vertegenwoordigd voelen door het EMB.

Er is inderdaad een verschil tussen het geloof zoals mensen het beleven en het geloof als een institutionele gesprekspartner. Daarin moet de overheid haar eigen rol goed voor ogen houden. De organisatie van het geloof is minder een opdracht van de overheid.

Welke punten vanuit Vlaanderen zal de minister op de interministeriële conferentie agenderen?

4. Antwoorden van de genodigden

4.1. Antwoorden van Khalid Benhaddou

Op de vragen over de imams in de moskeeën antwoordt *Khalid Benhaddou* dat het klopt dat ze vaak geen of gebrekkig Nederlands spreken. Al was dat lange tijd geen prioriteit omdat de behoefte er niet was gezien het publiek in de moskeeën ook geen Nederlands sprak. Momenteel zit men aan de tweede en derde generatie moslimjongeren die vaak zoekende zijn. Zij hebben wel nood aan een imam die de taal spreekt en hun leefwereld kent. Anders dreigen jongeren antwoorden te zoeken op het internet, met alle gevolgen van dien. De online informatie over de islam draagt vaak een salafistische signatuur. Dat komt omdat Saudi-Arabië miljarden investeerde om structuren op te zetten om propaganda te voeren. Dat zorgt ervoor dat die visie dominant is. Er moet gepoogd worden daar iets tegenover te zetten, onder andere door imams op te leiden die de taal machtig zijn.

Een kanttekening daarbij is dat de focus op taal geen garantie is op imams die een discours hanteren dat compatibel is met de samenleving. Er zijn heel wat Nederlandstalige imams in Nederland die een gigantisch bereik hebben maar niet het juiste verhaal brengen. Daarom is het geven van de juiste bagage om een verhaal te brengen dat past binnen het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens minstens even belangrijk.

Er zou een Europees netwerk kunnen worden opgezet waarbij wordt samengewerkt met Europese gastprofessoren. Het zou tevens kunnen functioneren als kennisplatform. Deze theologen zouden zich op termijn kunnen buigen over kwesties waar moslims vandaag in Europa mee geconfronteerd worden. Door het gebrek aan dergelijk platform zijn moslims soms genoodzaakt om zich te wenden tot andere platforms die gelinkt zijn aan de moslimbroeders of het salafisme.

De recente ontwikkelingen in het EMB zijn betreurenswaardig en stralen negatief af op de moslimgemeenschap. Van bij de start in 1999 waren er heel wat problemen met het representatieve orgaan. Dit ligt onder andere aan het feit dat de islam moeilijk te organiseren is in een hiërarchische structuur. Men poogde de erkenning van de islam te organiseren naar analogie met het katholicisme, maar dat loopt stroef. Het is moeilijk om een representatief orgaan op te zetten dat een gemeenschap moet vertegenwoordigen die niet hiërarchisch gestructureerd is en tegelijk onderhevig is aan de individualiseringsprocessen in de samenleving. Veel moslims beleven hun religie individueel en voelen zich niet vertegenwoordigd door dat orgaan. Er is het voornemen om tegen het einde van 2021 een nieuwe structuur op te zetten. Daarvoor is een vernieuwingscommissie opgericht. De aanbevelingen uit het CIRRA-rapport worden daar best in verwerkt.

Er zijn heel wat Koranscholen die zich buiten het gezichtsveld van de samenleving organiseren. Het is moeilijk om daar een zicht op te krijgen. Er worden basislessen islam en Arabische taal gegeven, maar het is niet altijd duidelijk welke ideologische aspiraties zij hebben. In het rapport staan dan ook concrete aanbevelingen voor Koranscholen die gelinkt zijn aan de erkende geloofsgemeenschappen. Daar heeft men wel vat op. Het EMB kan voorwaarden koppelen aan het informeel islamonderricht. Zo kunnen criteria opgelegd worden waaraan het lesmateriaal moet voldoen. Tegelijk kan een engagementsverklaring afgesloten worden met de niet-erkende geloofsgemeenschappen en kan men hen het lesmateriaal laten gebruiken.

De wetscholen binnen de islam zijn een weergave van hoe moslims vandaag de islam in de praktijk beleven. Dat is een sociologische realiteit waarmee rekening moet gehouden worden. Dat neemt niet weg dat kritisch moet gekeken worden naar die tradities. Die kritische blik moet sterk aanwezig zijn in de imamopleiding. Geschriften moeten niet letterlijk overgenomen worden maar dienen naar vandaag te worden gecontextualiseerd. Het is wel onmogelijk om te starten met een imamopleiding zonder te refereren naar die wetscholen. Het zou er namelijk voor zorgen dat er geen draagvlak is en dat niemand die opleiding zal willen volgen.

De kennis van het Nederlands is heel belangrijk, anders loopt men het risico dat jongeren elders op zoek gaan naar antwoorden. Maar de Arabische taal is evenzeer van belang. Zo worden de originele bronnen toegankelijk. Anders is de imam afhankelijk van vertaalde bronnen die vaak afkomstig zijn uit salafistische hoek.

Er moeten resultaatsverbintenissen gekoppeld worden aan de engagementsverklaring die men kan afsluiten met een Vlaams opleidingsinstituut. In Nederland heeft men heel wat geïnvesteerd in dergelijke opleidingen, maar de output was laag. Een subsidiërende overheid moet minimale voorwaarden kunnen opleggen, zeker wat betreft de uitstroom van het aantal inzetbare imams. Tegelijk zijn de verwachtingen vanuit de samenleving ten aanzien van zo'n opleiding erg hoog. Verwacht wordt dat er honderden mensen zullen instromen, maar dat zal niet het geval zijn. Op een bepaald moment zal een politieke en maatschappelijke kosten-batenanalyse moeten worden gemaakt om te kijken of de output in verhouding staat tot de investeringen. In het begin zal de uitstroom laag zijn, maar er zal een grote maatschappelijke return zijn.

De term safe space is een wat ongelukkige term. Het gaat om een forum waar een intrareligieuze dialoog moet kunnen plaatsvinden. Dat is iets wat momenteel niet gebeurt binnen de moslimgemeenschap. De organisatie verloopt via etnisch-ideologische lijnen, maar contact met anderen is er amper. Vandaar dat naast interreligieuze ook intrareligieuze dialoog nodig is. Dat is essentieel voor de opleiding want om de diversiteit binnen de moslimgemeenschap mee te kunnen geven, moeten de leiders van de verschillende strekkingen samen afspreken wat de basis moet zijn van een imamopleiding.

In het verleden was er een initiatief rond de theologische infolijn, maar die lijkt vandaag niet meer operationeel te zijn. Het voorstel is toch opgenomen in het CIRRA-rapport omdat er veel vraag naar is. Er moet gekeken worden naar wat er fout liep zodat men er lessen uit kan trekken. Vandaag zitten heel wat mensen met vragen en komen de antwoorden opnieuw uit salafistische hoek. Naast zo'n infolijn moet er ook een alternatief via de sociale media geboden worden. Het is aan de politiek om te bekijken of en hoe men daarmee verder wil gaan.

In het rapport staan heel wat aanbevelingen voor het EMB. Daarvoor zullen extra middelen nodig zijn want het gaat om zaken die het zou moeten opnemen naast de reeds bestaande taken.

Het rapport is opgeleverd en bezorgd aan de minister. Nu is het aan de politiek om te bekijken hoe men hiermee verder wil gaan. Daarnaast zal het rapport ook voorgesteld worden binnen de moslimgemeenschap, met name het EMB en andere koepelorganisaties.

4.2. Antwoorden van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat het rapport getuigt van een grote openheid, oog heeft voor de grote uitdagingen en bouwstenen probeert aan te reiken om vooruit te geraken. Hij had in het kader van dit rapport al contact met de federale minister van Justitie. Dit is van belang gezien de rol die het representatieve orgaan in het geheel speelt.

Er is concrete interesse uit Nederland voor de aanpak in Vlaanderen met het nieuwe Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen. Er wordt binnenkort een werkbezoek gepland van de Nederlands autoriteiten aan Vlaanderen om te kijken hoe de ongewenste buitenlandse invloed wordt aangepakt, hoe de dialoog met de moslimgemeenschap wordt opgezocht en hoe een effectieve en efficiënte imamopleiding kan worden georganiseerd. Tegelijk zal gekeken worden hoe er over de grenzen heen kan worden samengewerkt.

De Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst heeft een rol te spelen. Waar Koranscholen verbonden zijn met erkende moskeeën, zal gekeken worden hoe er wordt omgegaan met de principes uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de engagementen die een lokale geloofsgemeenschap opneemt in het kader van de erkenning.

De minister zal het rapport verder bestuderen, maar er zijn al enkele concrete pistes waarop gewerkt kan worden. Ten eerste gaat het over de professionalisering van de imams en de bestaande moskeebesturen. In de aanloop naar de erkenning kan geïnvesteerd worden in de kennis van het Nederlands, in het inzicht in de samenleving en in het aanreiken van administratieve verwachtingen uit het nieuwe decreet.

Ten tweede zal er een informatiebrochure over het nieuwe erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen opgemaakt worden voor de lokale besturen. Zo zullen er onder andere goede praktijkvoorbeelden in opgenomen worden om lokale besturen te inspireren. Er wordt aan de moskeeën gevraagd om een duurzame relatie aan te gaan met de lokale gemeenschap en de lokale autoriteiten. Sommige lokale autoriteiten kunnen daarin wat ondersteuning gebruiken.

Ten derde moet er een SharePoint gerealiseerd worden voor het informele Koranonderricht. Zo zullen kinderen lessen krijgen die sporen met de waarden in onze samenleving. Dat bestaat al voor het formele islamonderricht. Daar is gepoogd om te komen tot een professionalisering van het materiaal dat ter beschikking wordt gesteld aan de leerkrachten.

Ten vierde staat de problematiek van het EMB geagendeerd op de interministeriële conferentie tussen de federale en regionale ministers bevoegd voor erediensten, die de minister recent heeft gevraagd aan de federale minister van Justitie om bijeen te roepen. Hij zal op deze interministeriële conferentie vragen om een Nederlandstalige en een Franstalige kamer op te richten en zo het orgaan intern te federaliseren. Er zal tevens gekeken worden hoe er kan worden samengewerkt rond de imamopleiding en hoe men interfederaal dient om te gaan met de ongewenste buitenlandse invloed en een einde kan maken aan de instrumentalisering van dit representatief orgaan door buitenlandse staten.

De ambitie is te komen tot een normalisering van de relaties tussen de moslims in Vlaanderen en de rest van de samenleving. Het is tegelijk ook een emanciperend proces. Er wordt gewerkt met de tweede, derde of vierde generatie en hun relatie met het land van herkomst is fundamenteel veranderd. Zij maken, al dan niet bewust, honderd procent onderdeel uit van onze samenleving. Het is een proces van de inkanteling van de islam in Vlaanderen en dat is geen gemakkelijk proces want er zijn ook krachten die tegenwerken. Maar er moet doorgezet worden want bepaalde zaken die in het verleden gedoogd werden, zijn niet langer aanvaardbaar.

Het is ook een proces van inpassing in de diverse samenleving. Het gaat om het zoeken naar een draagvlak en het platform waarbij de burgers in al hun diversiteit elkaar kunnen ontmoeten. Hiervoor moeten er zowel binnen de moslimgemeenschap als in de brede samenleving stappen worden gezet. Er is hiervoor werk aan de winkel zowel binnen de moslimgemeenschap als binnen de bredere samenleving.

De minister geeft nog mee dat het rapport van CIRRA een aantal bouwstenen aanreikt om verder mee aan de slag te gaan en dat het rapport daarin verschilt van vele andere rapporten die louter de vinger op de wonde leggen en analyses maken, maar heel zelden stappen vooruit aanreiken.

5. Replieken en aanvullende antwoorden

Sam Van Rooy wijst erop dat de wetscholen een doel hebben, namelijk het spreken van islamitisch recht, zowel verbaal als neergeschreven. Zo wordt gezegd dat afvalligen minderwaardige mensen zijn die gedood moeten worden, dat een vrouw slechts de helft mag erven van wat een man erft enzovoort. Geen enkele wetschool voldoet aan de principes van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Elke imam in Vlaanderen zou afstand moeten nemen van die wetscholen en elke vorm van islamitisch recht verwerpen.

Sam Van Rooy vermoedt dat Khalid Benhaddou angst heeft om zich daar openlijk tegen uit te spreken. In Vlaanderen is er nood aan personen zoals Ayaan Hirsi Ali, maar die leeft wel onder constante bescherming omdat zij openlijk zegt dat de islam fundamenteel moet hervormen door onder andere de sharia overboord te gooien en de wetscholen te verwerpen.

Uit onderzoek van Montasser AlDe'emeh blijkt dat heel wat moslimjongeren in angst leven door boodschappen die zij te horen krijgen van imams en in Koranscholen. Die boodschappen zijn gebaseerd op principes en regels uit de Koran. Dat maakt dat de Koran als belangrijkste bron binnen de scholen op zich het meest problematisch is. Ayaan Hirsi Ali pleit ervoor om de Medinese verzen uit de Koran te halen omdat die oproepen tot intolerantie en haat ten aanzien van ongelovigen. Dat is een goed pleidooi dat ook in Vlaanderen moet gehouden worden. Is Khalid Benhaddou het daarmee eens of durft hij dat niet te zeggen uit angst voor vervolging?

Er waren nauwelijks oproepen naar de infolijn, terwijl er wordt gezegd dat er zoveel nood aan is. Hoe komt dat? Hoe was het expertenpanel in het kader van het CIRRA-rapport samengesteld?

"Het is heel moeilijk om te streven naar een verlichte levenshouding bij elk individu." Dat is volgens *Kris Van Dijck* een belangrijk citaat uit het boek van Khalid Benhaddou. Mensen overtuigen is een werk van lange adem. "Ik probeer net zaken bespreekbaar te maken en dat wordt me niet in dank afgenomen. Ook niet het feit dat ik hier zit." Dat is een citaat uit datzelfde boek dat boekdelen spreekt.

Khalid Benhaddou antwoordt dat de laatste wetschool al van tien eeuwen geleden dateert. Sindsdien zijn er amper nog inspanningen geleverd om tot nieuwe verdicten te komen. Daardoor moeten moslims antwoorden proberen te formuleren op vragen van vandaag door te refereren aan teksten van tien eeuwen geleden. Dat houdt gevaren in. Die wetscholen moeten namelijk gecontextualiseerd worden in hun tijd en daarop moet verder gebouwd worden. Er kan niet van een wit blad worden vertrokken voor het hervormen van de islam, maar van de bronnen en de tradities. Dat biedt geloofwaardigheid en schept een draagvlak. Maar die bronnen moeten tegelijk kritisch worden benaderd en tradities moeten eventueel veranderd kunnen worden. Om mensen mee te krijgen, moet de weg van de geleidelijkheid bewandeld worden.

Khalid Benhaddou zegt soms bedreigingen te ontvangen. Hij laat zich daardoor niet leiden, maar is evenmin bereid alles op het spel te zetten voor zijn missie.

Sommige Koranscholen vertrekken vanuit de letterlijke interpretatie van de teksten en zadelen zo kinderen met angsten op. Tegelijk zijn er andere Koranscholen die basislessen Arabische taal en Koranmemorisatie onderrichten zonder het hanteren van een islamistisch discours. Heel wat van die scholen leveren kwaliteitsvol werk. Die moeten de kans krijgen om te professionaliseren en een formeel karakter te krijgen. Zo zouden ze kunnen fungeren als een vooropleiding voor de imamopleiding.

De moslimgemeenschap is vandaag zelf vragende partij om een onafhankelijke commissie op te richten die zich kan buigen over het lesmateriaal. Dat materiaal staat niet op punt, hoewel er al heuse stappen gezet zijn. Een positief punt van de betreurenswaardige aanslagen in Brussel is dat ze een katalysator waren die heel wat zaken in beweging bracht die anders onvoldoende fundamenteel besproken werden. De spreker vermeldt de inspanningen om de kwaliteit van het islamonderwijs te verbeteren en de diplomavereisten voor mensen die als leerkracht worden aangesteld. Er worden wel degelijk stappen gezet maar dat proces gaat traag. Mensen moeten overtuigd worden en dat vraagt tijd.

Het expertenpanel bestaat uit tien academici met een islamitische achtergrond of met voldoende affiniteit met het onderwerp. De namen van de experten zullen voor de commissieleden op basis van artikel 90, 5, van het Reglement, via de parlementsvoorzitter ter inzage gelegd worden bij de secretaris-generaal van het Vlaams Parlement.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Tom ONGENA,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AFOR	Academie voor opleiding en onderzoek in islamstudies
CIRRA	Centre of expertise for Intellectual Reformation Research and Advice
EMB	Executief van de Moslims van België
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NT2	Nederlands als tweede taal